

پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر اساس جو روانی اجتماعی کلاس و اضطراب اجتماعی در
دانش‌آموزان دوره متوسطهمریم زارع‌المشیری^۱، سوسن صابر^{۲*}

۱. کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، تهران، ایران
 ۲. استادیار، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: سوسن صابر، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن، تهران، ایران

Email: saber@riau.ac.ir

تاریخ دریافت: دی ۱۳۹۵

تاریخ پذیرش: بهمن ۱۳۹۵

نحوه استناد به این مقاله:

Zare Alamshiri Z, Saber S. Prediction of Communication Skills Based on Psycho-Social Class Atmosphere and Social Anxiety of High School Students. *Community Health*. 2017;4(2):127-36.

چکیده

زمینه و هدف: محیط آموزشگاه و مدرسه از جمله مکان‌هایی است که نیازمند حضور فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های تحصیلی است. هدف مطالعه حاضر، پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی براساس جو روانی اجتماعی کلاس درس و اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان دوره متوسطه بود.

روش و مواد: مطالعه به روش همبستگی انجام شد. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه منطقه چهار شهر تهران در سال ۱۳۹۴ بودند. با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای، تعداد ۲۱۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسشنامه اضطراب اجتماعی، مهارت‌های ارتباطی و مقیاس جو روانی اجتماعی کلاس بودند. داده‌ها با کمک ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه با استفاده از نرم‌افزار SPSS-22 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که ابعاد اضطراب اجتماعی به صورت معناداری در سطح معناداری ۰/۰۱ مهارت‌های ارتباطی را در دانشجویان پیش‌بینی نمود ($F(2,3)=34/290, P<0/01$). ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه (R^2) برابر با ۰/۳۳ است. این یافته بدان معنا است که ورود ابعاد جو روانی اجتماعی کلاس به معادله پیش‌بینی، باعث شده تا ۶۱/۶ درصد از واریانس آن تبیین شود.

نتیجه‌گیری: مطالعه نشان داد که جو روانی-اجتماعی کلاس درس و اضطراب اجتماعی می‌تواند مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کند. از بین ابعاد اضطراب اجتماعی ترس از ارزیابی منفی و اندوه در موقعیت‌های عمومی، مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند.

واژگان کلیدی: مهارت‌های ارتباطی، جو روانی-اجتماعی کلاس درس، اضطراب اجتماعی

مقدمه

آنها طراحی شده، به منظور آگاهی از امتحانات در هر دوره تحصیلی، ارائه مطالب درسی به شکل ارزیابی شفاهی و کلاسی را نیز به عنوان یکی از شیوه‌های مرسوم برای سنجش میزان یادگیری دانش‌آموزان مورد استفاده قرار می‌دهند. بعضی از دانش‌آموزان،

دانش‌آموزان در فعالیت‌های تحصیلی در محیط آموزشگاه و مدرسه باید حضور فعال داشته باشند. در مدرسه آموزگاران علاوه بر گروه‌بندی دانش‌آموزان و آموزش مطالب متنوع که مطابق با نیاز و ظرفیت

و هم‌چنین در این نوع جو، فراوانی روابط انسانی وجود دارد و بین ادراک و انتظار تفاوتی نیست و یا قرابت و نزدیکی وجود دارد و پیشرفت تحصیلی بهداشت‌روانی را حالت سازگاری نسبتاً خوب، احساس بهزیستی و شکوفایی توان و استعدادهاى شخصی تعریف کرده‌اند. این اصطلاح عموماً برای کسی به کار می‌رود که در سطح بالایی از سازگاری و انطباق رفتاری و عاطفی عمل می‌کند، نه کسی که صرفاً بیمار نیست، از سویی، علم سلامت‌روان، شاخه‌ای از علم بهداشت است که با پیشگیری از اختلال‌های روانی، و حفظ شیوه‌های بهینه زندگی و بهداشت، عاطفی سروکار دارد. علم سلامت روان فرایندی همیشگی است که از بدو تولد تا هنگام مرگ ادامه می‌یابد. این علم با چهار هدف شکوفایی بالقوه، شادکامی، رشد و تحول هماهنگ و زندگی مؤثر و کارآمد سعی می‌کند از طریق آموزش به کارکنان بهداشت روانی، پیشگیری، درمان اختلال‌های روانی، و حفظ و تداوم بهداشت روانی در اشخاص سالم شرایطی ایجاد کند که شهر و توان جامعه بتوانند در خانه، مدرسه، جامعه، محیط‌های کاری و نهایتاً با خویش سازگار شوند (۷). افراد مضطرب اجتماعی، در ابعاد مختلف زندگی خود مانند موقعیت‌های شغلی و تحصیلی دچار مشکل هستند و در اثر تجربه ناخوشایند رضایت لازم و کافی از زندگی اجتماعی خود ندارند. همچنین اضطراب اجتماعی با ترک تحصیل ارتباط دارد (۸) و هماهنگی ضعیف با اجتماع را یکی از پیامدهای اضطراب اجتماعی می‌باشد (۹ و ۱۰). اضطراب اجتماعی در کودکی و نوجوانی با مشکلاتی در ابعاد شناختی و عاطفی در سازگاری اجتماعی همراه است (۱۱). تعداد زیادی از نوجوانان مضطرب اجتماعی مشکلات سازگاری را در زندگی تحصیلی خود تجربه می‌کنند که شامل عدم پیشرفت تحصیلی در مدرسه، مشکلات مربوط به روابط همسالان سوء مصرف موادمخدر و اختلالات خلقی می‌شوند (۱۲). به طور کلی این اختلال در نوجوانان با عملکرد تحصیلی ضعیف و همچنین خودکارآمدی پایین همراه است (۱۳).

حضور در جمع همسالان و ارائه مطالب به معلم را یک دغدغه می‌دانند و هنگام انجام تکالیف به خوبی عمل نمی‌کنند و ضعف عملکردشان را ناشی از عدم توانایی دانسته و تصور می‌کنند قادر به فائق آمدن بر محیط نیستند (۱).

واکنش دانش‌آموزان و عملکرد آن‌ها در جوهای متعدد، متفاوت است و احتمال دارد جوی که برای اکثریت دانش‌آموزان مطلوب است برای بعضی دیگر هراس‌آور بوده و ایشان را دچار مشکل بسازد. به میزانی که دانش‌آموزان مضطرب در این جو دچار مشکل شده و نتوانند در مقایسه با دیگران توانایی‌های خود را به مرحله ظهور بگذارند. احساس ناتوانی کرده‌اند و از نظر تحصیلی خود کارآمدی پایینی را تجربه خواهند کرد. بررسی رابطه بین جو کلاس و عملکرد دانش‌آموزان در مطالعه ای مورد توجه قرار گرفته است که ضمن یک فراتحلیل دریافتند که در کلاس‌هایی که دانش‌آموزان از همبستگی، رضایت و هدفمندی بالاتر برخوردار بودند، از پیشرفت تحصیلی بیش‌تری هم بهره می‌بردند و آشفستگی و برخورد کمتری نیز بین آنها مشاهده شده است (۲). مطالعه دیگری، وجود رابطه بین نگرش و ادراک دانش‌آموزان از جو روانی-اجتماعی کلاس و یادگیری کلاسی را مورد تأکید قرار داده است (۳). برخی از محققان نیز به بررسی رابطه بین جو روانی کلاس و موضوعات درسی، اندازه کلاس، پایه تحصیلی، نوع مدرسه و ویژگی‌های مرتبط با محیط مدرسه نیز پرداخته‌اند (۴). در واقع عوامل روانی اجتماعی حاکم بر کلاس درس، نقش مهمی در حل مشکلات مانند ترک تحصیل، غیبت از کلاس، اندوه و افسردگی دانش‌آموزان، برخورد و تنش‌های بین کلاسی، وظیفه‌گرایی و رقابت یا رفاقت کلاسی، به عهده دارند (۵).

بنابر گفته Kunter و همکاران (۶)، جو مطلوب حاکم بر کلاس درس عبارت است از مشارکت، دانش‌آموزان در کلاس درس (در امور تدریس، یادگیری، برنامه‌ریزی و غیره)، رابطه صمیمی معلم و دانش‌آموزان و برخورداری از حمایت معلم در مواقع مشکل، رابطه صمیمی دانش‌آموزان با هم، برقراری و ایجاد نظم در کلاس، سازماندهی مطالب جدید و تازه رغبت‌انگیز

برآورد گردید. برای نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای استفاده شد. براساس این روش ابتدا از بین مدارس دبیرستانی منطقه چهار، ۱۰ دبیرستان انتخاب شد، سپس از کلاس‌های دوره دوم دبیرستان چهار کلاس به‌طور تصادفی انتخاب شد. آن‌گاه از هر کلاس هفت دانش‌آموز به‌طور تصادفی از روی فهرست اسامی دانش‌آموزان هر کلاس انتخاب گردید.

پرسشنامه اضطراب اجتماعی: این پرسشنامه شامل ۱۸ گویه است و از سه زیرمقیاس، ترس از ارزیابی منفی، اجتناب اجتماعی و اندوه در موقعیت‌های جدید، اجتناب اجتماعی و اندوه عمومی تشکیل شده است (۱۶). استوار و رضویه (۱۷) ساختار سه‌عاملی این مقیاس را روی نمونه‌ای از نوجوانان ایرانی مورد تأیید قرار دادند و روایی آن را مطلوب گزارش کردند و ضریب پایایی این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفا برای زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی، اجتناب اجتماعی و اندوه در موقعیت‌های جدید و اجتناب اجتماعی و اندوه عمومی به ترتیب: ۰/۸۴ و ۰/۷۴ و ۰/۷۷ گزارش کرده‌اند. در مطالعه نقی‌زاده و همکاران (۱۸) به منظور محاسبه پایایی، از روش آلفای کرونباخ استفاده شده که برای مؤلفه ترس از ارزیابی منفی ضریب آلفای ۰/۶۸ مؤلفه اجتناب اجتماعی و اندوه در موقعیت‌های جدید ضریب آلفای ۰/۷۰ و بعد اجتناب اجتماعی و اندوه عمومی ضریب آلفای ۰/۵۸ حاصل شد.

پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی: این پرسشنامه دارای ۳۴ ماده است که پاسخگویی به آنها مستلزم استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت (هرگز = ۱، همیشه = ۵) نمره‌گذاری می‌گردد. اعتبار این پرسشنامه در مطالعه حسین چاری و خیر (۱۹) در نمونه‌ای متشکل از ۷۳۳ دانش‌آموز و دانشجوی ایرانی با استفاده از روش آلفای کرونباخ و در دو نیمه کردن برای نمره کل آزمون در نمونه دانشجویان به ترتیب برابر ۰/۷۱ و ۰/۶۹ گزارش شده است. در مطالعه حاضر، مقدار ضرایب به ترتیب برابر ۰/۸۱ و ۰/۷۷ به دست آمد. افزون بر این، حسین چاری و خیر (۲۰) با به یادگیری روش آماری تحلیل

افراد مضطرب اجتماعی، اشیان ناگزیر به انجام آن هستند. زیرا اجتماعی بودن انسان واقعیتی اجتناب‌ناپذیر است و حضور و شرکت در فعالیت‌ها و موقعیت‌های اجتماعی یکی از الزامات زندگی وی تلقی می‌شود. اختلال اضطراب اجتماعی با پیشرفت ضعیف مدرسه، مشکلات در روابط و موقعیت‌های اجتماعی - اقتصادی پایین مرتبط است. به‌طور کلی اضطراب اجتماعی مانند یک مانع و حصار عمل می‌کند و اجازه برقراری ارتباط‌های اجتماعی را نمی‌دهد، زیرا باورهای غیرمنطقی و منفی درباره خود، سطوح خجالت و شرمندگی مانع از برقراری هرگونه ارتباط می‌شود (۱۴). اضطراب اجتماعی نتیجه‌ای از احتمال یا وقوع نوعی ارزیابی شخصی در موقعیت‌های مختلف اجتماعی است. فردی که دچار اضطراب است هیچ‌گونه تمایلی به آغاز ارتباط با دیگران ندارد و از هر موقعیتی که ممکن است در معرض داوری قرار گیرد، اجتناب می‌ورزد. تفکرات غیرمنطقی فرد باعث می‌شود که فرد احساس کند دیگران به محض مواجه شدن با او، رفتار و شخصیت وی را مورد ارزیابی قرار خواهند داد (۱۵).

بنابراین پرداختن به اضطراب اجتماعی، به‌عنوان یکی از مشکلات مهم و شایع دانش‌آموزان در محیط‌های آموزشی که با توجه به ادراک آن‌ها از جو روانی - اجتماعی حاکم بر کلاس‌شان شکل می‌گیرد و می‌تواند پیامدهای مهمی برای جنبه‌های تحصیلی ایشان داشته باشد خالی از فایده نیست. از همین روی، مطالعه حاضر قصد داشت به این سؤال پاسخ دهد که آیا مهارت‌های ارتباطی بر اساس جو روانی - اجتماعی کلاس و اضطراب اجتماعی در دانش‌آموزان دوره متوسطه قابل پیش‌بینی است؟

مواد و روش

این مطالعه به روش توصیفی همبستگی انجام شد. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه منطقه چهار شهر تهران در سال ۱۳۹۴ بود. برای تعیین حجم نمونه براساس فرمول کرامر به ازای هر سطح متغیر پیش‌بینی کننده، ۴۰ نفر در نظر گرفته شد، بنابراین به ازای سطح متغیرهای پیش‌بینی کننده تعداد نمونه مناسب ۲۷۰ نفر

اطمینان از توزیع نرمال داده‌ها از آزمون‌های آماری از رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون به کمک نرم‌افزار SPSS-22 استفاده شد.

یافته‌ها

میانگین (انحراف معیار) سن دانش‌آموزان ۱۷/۵ (۴/۵) بود. تعداد ۱۲۷ (۴۷ درصد) نفر از دانش‌آموزان پسر و تعداد ۱۴۳ (۵۳ درصد) نفر از دانش‌آموز دختر بودند.

جدول شماره ۱- توصیف متغیرهای مطالعه

متغیر	میانگین	انحراف معیار
اضطراب اجتماعی- ترس از ارزیابی منفی	۲۰/۲	۳/۵
اضطراب اجتماعی- اندوه در موقعیت‌های جدید	۱۱/۸	۳/۴
اضطراب اجتماعی- اندوه در موقعیت‌های عمومی	۹/۵	۲/۴
جو روانی اجتماعی کلاس- برخورد اصطکاک	۱۲/۸	۳/۹
جو روانی اجتماعی کلاس- همبستگی	۱۴/۶	۵/۹
جو روانی اجتماعی کلاس- انضباط	۱۶/۵	۴/۴
جو روانی اجتماعی کلاس- رقابت	۱۳/۴	۵/۰
مهارت‌های ارتباطی	۹۰/۱	۱۲/۴

عاملی، روایی سازه پرسشنامه را نیز در مطالعه خود بررسی کرده‌اند و به پنج عامل «مهارت‌های درک پیام کلامی و غیرکلامی»، «مهارت نظم‌دهی به هیجان‌ها»، «مهارت گوش دادن»، «مهارت بینش نسبت به فرایند ارتباط» و «قاطعیت در ارتباط» دست یافته‌اند.

مقیاس جو روانی- اجتماعی کلاس: این مقیاس شامل ۲۰ گویه می‌باشد. حسین چاری (۲۰) ضریب پایایی برای کل مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ، ۸۷ درصد و برای مقیاس فرعی اصطکاک ۰/۸۱، انسجام ۰/۷۹، انضباط ۰/۷۹، رقابت ۰/۸۰ گزارش نموده است. وی ضریب پایایی کل مقیاس را با استفاده از روش بازآزمایی نیز با فاصله زمانی سه هفته بر روی ۵۶ دانش‌آموز ۰/۶۹ به دست آورده است. در مطالعه Frizer و همکاران (۲۰)، برای بررسی روایی سازه پرسشنامه از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد که تحلیل عوامل به روش مؤلفه‌های اصلی، با چرخش واریماکس موید وجود چهار عامل اصطکاک، وابستگی، انضباط و رقابت در پرسشنامه بود. این چهار عامل ۳۰ درصد واریانس کل را تبیین می‌کنند، بنابراین روایی سازه این پرسشنامه مورد تأیید است.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (طبقه‌بندی و توصیف اطلاعات)، و آزمون کولموگروف-اسمیرنوف و

جدول شماره ۲- ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. اضطراب اجتماعی- ترس از ارزیابی منفی	-	-	-	-	-	-	-	-
۲. اضطراب اجتماعی- اندوه در موقعیت‌های جدید	۰/۲۶۰**	-	-	-	-	-	-	-
۳. اضطراب اجتماعی- اندوه در موقعیت‌های عمومی	۰/۱۵۰*	۰/۲۰۲**	-	-	-	-	-	-
۴. جو روانی اجتماعی کلاس- برخورد اصطکاک	۰/۰۵۸	۰/۱۶۳*	۰/۳۸۲**	-	-	-	-	-
۵. جو روانی اجتماعی کلاس- همبستگی	۰/۳۶۱**	۰/۲۲۲**	۰/۶۲۱**	۰/۷۸۷**	-	-	-	-
۶. جو روانی اجتماعی کلاس- انضباط	۰/۲۶۸**	۰/۴۰۴**	۰/۵۰۳**	۰/۷۶۳**	۰/۹۲۳**	-	-	-
۷. جو روانی اجتماعی کلاس- رقابت	۰/۰۹۶	۰/۳۵۵**	۰/۲۵۱**	۰/۷۱۶**	۰/۶۳۱**	۰/۸۲۷**	-	-
۸. مهارت‌های ارتباطی	۰/۵۶۲**	۰/۱۱۶	۰/۱۹۱**	۰/۴۹۲**	۰/۵۹۰**	۰/۴۸۲**	۰/۳۶۶**	-

*P<۰/۰۵ و **P<۰/۰۱

بین دو بعد همبستگی و انضباط جو روانی اجتماعی کلاس با مهارت‌های ارتباطی همبستگی مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار وجود دارد، در مقابل ضریب همبستگی بین ابعاد برخورد اصطکاک و رقابت

هم‌چنان که جدول شماره ۲، نشان می‌دهد بین ابعاد ترس از ارزیابی منفی و اندوه در موقعیت‌های عمومی اضطراب اجتماعی با مهارت‌های ارتباطی همبستگی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار وجود دارد.

جو روانی اجتماعی کلاس با مهارت‌های ارتباطی همبستگی منفی و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. به منظور ارزیابی برقراری یا عدم برقراری مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط به فاصله ماهالونوبیس (D) و ترسیم منحنی توزیع آن استفاده شد. اطلاعات مربوط به هیچ شرکت کننده‌ای، پرت چند متغیری تشکیل نداده و به همین دلیل می‌توان چنین نتیجه‌گیری نمود که مفروضه نرمال بودن توزیع چند متغیری در بین داده‌های مطالعه حاضر برقرار است.

برای آزمون فرضیه‌های مطالعه از روش تحلیل رگرسیون چند متغیری با رویکرد سلسله مراتبی استفاده شد. بدین صورت که ابعاد اضطراب اجتماعی (ترس از ارزیابی منفی، اندوه در موقعیت‌های جدید و اندوه در موقعیت‌های عمومی) در گام اول و جو روانی- اجتماعی کلاس (برخورد اصطکاک و رقابت) در گام دوم به عنوان متغیرهای پیش‌بین وارد تحلیل شدند. گفتنی است که در این مطالعه مهارت‌های ارتباطی متغیر ملاک بود. نتایج تحلیل در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول شماره ۳- رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی براساس ابعاد اضطراب اجتماعی و جو روانی اجتماعی کلاس

P	t	β	SE	b		
۰/۰۰۱	-۱۳/۱۷۸	-۰/۶۲۳	۰/۱۶۵	-۲/۱۷۳	ترس از ارزیابی منفی	گام اول
۰/۳۶۳	۰/۹۱۱	۰/۰۴۷	۰/۱۸۹	۰/۱۷۳	اندوه در موقعیت‌های جدید	(اضطراب اجتماعی)
۰/۰۰۵	-۲/۸۴۱	-۰/۱۳۹	۰/۲۵۴	-۰/۷۲۲	اندوه در موقعیت‌های عمومی	
۰/۰۰۱	-۱۰/۱۸۰	-۰/۶۸۲	۰/۲۱۲	-۲/۱۵۴	برخورد اصطکاک	گام اول
۰/۰۶۰	-۱/۸۸۹	-۰/۱۳۱	۰/۱۷۲	-۰/۳۲۴	رقابت	(جو روانی اجتماعی کلاس)

معنادار نبود.

هم‌چنان که جدول شماره ۳، نشان می‌دهد، ابعاد اضطراب اجتماعی (ترس از ارزیابی منفی، اندوه در موقعیت‌های جدید و اندوه در موقعیت‌های عمومی) که در گام اول وارد معادله پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی شد، به صورت معناداری در سطح معناداری ۰/۰۱ مهارت‌های ارتباطی را در دانشجویان پیش‌بینی نمود ($P < ۰/۰۱$, $F(۲,۳) = ۳۴/۲۹۰$). بررسی مجذور همبستگی چندگانه بدست آمده نشان داد که ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه (R^2) برابر با ۰/۳۳۰ است. این موضوع نشان می‌دهد که ابعاد اضطراب اجتماعی ۳۳ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را تبیین نموده است. بررسی ضرایب رگرسیون نشان داد که بعد ترس از ارزیابی منفی ($\beta = -۰/۶۲۳$, $P < ۰/۰۱$) و بعد اندوه در موقعیت‌های عمومی ($\beta = -۰/۱۳۹$, $P < ۰/۰۱$) به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند. در مقابل ضرایب رگرسیون مربوط به بعد اندوه در موقعیت‌های جدید در سطح ۰/۰۵

براساس نتایج جدول شماره ۳، با ورود دو بعد جو روانی اجتماعی کلاس (برخورد اصطکاک و رقابت) به معادله پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی در گام دوم، ارزش R^2 به ۰/۶۱۶ رسید. این یافته بدان معناست که ورود ابعاد جو روانی اجتماعی کلاس به معادله پیش‌بینی، باعث شده تا ۶۱/۶ درصد از واریانس آن تبیین شود. ارزش تغییرات R^2 (ΔR^2) برابر با ۰/۲۸۸ بود. این یافته بدان معناست که با ورود ابعاد جو روانی اجتماعی کلاس در معادله پیش‌بینی و با کنترل اثر ابعاد اضطراب اجتماعی، مقدار واریانس تبیین شده مهارت‌های ارتباطی ۲۸/۸ درصد افزایش یافته است که به لحاظ آماری در سطح ۰/۰۵ معنادار است ($P < ۰/۰۱$, $\Delta F = ۷۷/۱۹۵$). بررسی ضرایب رگرسیون نیز نشان داد که بعد برخورد اصطکاک ($\beta = -۰/۶۸۲$, $P < ۰/۰۱$) به صورت منفی و در سطح ۰/۰۱ و بعد رقابت جو روانی اجتماعی کلاس ($\beta = -۰/۱۳۱$, $P = ۰/۰۶$) به صورت منفی و در سطح

معناداری ۰/۰۶ مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند.

بحث

مطالعه نشان داد که از بین ابعاد اضطراب اجتماعی، بعد ترس از ارزیابی و بعد اندوه در موقعیت‌های عمومی، در سطح ۰/۰۱ مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه به‌طور منفی پیش‌بینی می‌کند. این یافته با یافته‌های پیراسته مطلق، پیراسته مطلق و پیشرو نصرآباد (۲۱)؛ کایوند و شفیع‌آبادی و سودانی (۲۲)؛ Bonetti و همکاران (۱۳) و Danti و همکاران (۱۰) همسو است.

افراد دارای اضطراب اجتماعی نه تنها از این که عملکردشان ضعیف تلقی شود، بلکه از این که مورد تشویق و تحسین نیز واقع شود، احساس ناراحتی می‌کنند. یعنی این افراد به‌طور کلی از ارزیابی دیگران واهمه دارند در حالی که ارزیابی، بعد مهم هر ارتباط است و اساساً ترس از ارزیابی ناشی از مطالعات مربوط به بازخورد اجتماعی است (۱۲). هیچ ارتباطی بدون بازخورد دادن و بازخورد گرفتن دوام پیدا نمی‌کند. چنان‌که براساس مدل خطی ارتباط، هدف هر ارتباط انتقال مفاهیم است و وقتی انتقال مفاهیم به درستی صورت می‌گیرد و فرد گیرنده پیام به فرستنده در مورد دریافت مفهوم انتقال یافته بازخورد می‌دهد. بنابراین ارزیابی در مورد ارسال و دریافت صحیح مفاهیم در هر ارتباطی ضروری است (۲۳). مشکل افراد دچار اضطراب اجتماعی به‌ویژه در بعد ترس از ارزیابی به حدی است که این افراد به دلیل اینکه خودشان را نسبت به ارزیابی منفی از جانب دیگران آسیب‌پذیر می‌بینند، از موقعیت‌های اجتماعی می‌ترسند و از چنین موقعیت‌هایی اجتناب می‌کنند. بنابراین ممکن است که شاهد کناره‌گیری آنها از روابط اجتماعی و عدم تلاش برای کسب مهارت‌های ارتباط با دیگران باشیم (۲۴). بنابراین می‌توان انتظار داشت که ترس از ارزیابی، توانایی افراد را در ارتباطات‌شان تحت‌تأثیر قرار دهد.

افراد دچار اضطراب اجتماعی، اندوه زیادی را تجربه می‌کنند. به هر حال اضطراب یک احساس رنج‌آور توأم با ناامنی و تهدید است. افراد مبتلا به اختلال

اضطراب اجتماعی تقریباً همیشه، علایم اضطراب مثل تپش قلب، لرزش، عرق کردن، ناراحتی معده و روده، گرفتگی عضلات، سرخ شدن و سردرگمی را تجربه می‌کنند (۲۵) و این نشانه‌ها موجبات ناراحتی و اندوه آنها را فراهم می‌کند و مسلماً این علائم و ناراحتی و اندوه همراه با آنها، امکان برقراری یک ارتباط مناسب را از افراد مبتلا سلب می‌کند زیرا ارتباط کلامی تمامی جنبه‌های گفتار و ابزارهای کلامی را شامل می‌شود و اینکه هر کدام از طرفین ارتباط از نظر حالت چهره، ژست‌ها، حرکات بدنی، نحوه لباس پوشیدن و غیره در چه وضعیتی قرار دارند، در کیفیت ارتباط بسیار تأثیر دارد، به عبارت دیگر افراد باید بتوانند از زبان بدن خود به نحو مطلوب در برقراری ارتباط با دیگران بهره بگیرند (۲۶)، اما افراد دچار اضطراب اجتماعی به دلیل نشانگانی که تجربه می‌کنند و نیز اندوه و ناراحتی توأم با آنها احتمالاً نمی‌توانند از این فرصت استفاده کنند.

همچنین یافته‌های مطالعه ای نشان داد که بعد برخورد اصطکاک جو روانی-اجتماعی به صورت منفی و در سطح ۰/۰۱ و بعد رقابت جو روانی اجتماعی کلاس به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۶، مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند. این یافته با یافته‌های محسن‌پور و همکاران (۲۶)، یاریاری و کدیور (۲۷)؛ کوپر (۲۸) همسو است. یادگیری مهارت‌های ارتباطی بسیار به محیط بستگی دارد زیرا اساساً ارتباط در اجتماع رخ می‌دهد.

وجود یک جو پر برخورد و پر اصطکاک، انرژی زیادی از دانش‌آموزان و معلم می‌گیرد. اگرچه وجود تفاوت‌ها در کلاس درس امری عادی است و هر کلاس درسی به‌عنوان نمونه کوچک و فرعی از افرادی تشکیل شده که از نظر فرهنگی، رفتاری، اجتماعی، اجرایی و ویژگی‌های شخصیتی با هم متفاوت هستند، اما وجود تناقض‌های زیاد و مخالفت‌ها و ناسازگاری‌های بیش از حد، می‌تواند حاکی از روابط اجتماعی نامطلوب در کلاس درس باشد (۲۹). اصطکاک و برخورد زیاد در کلاس درس می‌تواند یک جو منفی ایجاد کند که افراد از ارائه بازخوردهای

تعمیم دهند (۳۱). تقویت روحیه دوستی و رفاقت به جای رقابت در بین شاگردان، می‌تواند مهارت‌های ارتباطی آنان را ارتقا دهد (۳۱).

در اجرای مطالعه حاضر محدودیت‌هایی وجود داشت که در زیر آمده‌اند و به طور مختصر به هر کدام اشاره شده است: این مطالعه تنها با مشارکت دانش‌آموزان دوره متوسطه اجرا شد. در تعمیم داده‌ها و نتایج این مطالعه باید جانب احتیاط رعایت شود. استفاده از مقیاس‌های خودسنجی مانند پرسش‌نامه ممکن است شرکت‌کنندگان را به سوگیری در پاسخ‌دهی به سئوالات سوق داده باشد. به کارگیری این مطالعه بر روی جامعه آماری دیگر به منظور بررسی و اعتباریابی با توجه به زمینه‌های فرهنگی و جمعیت‌شناختی متفاوت. در مطالعه‌های آینده از سایر مقیاس‌های مربوط به مهارت‌های ارتباطی و نیز روش‌های کیفی مانند مصاحبه برای به دست آوردن اطلاعات استفاده شود.

نتیجه‌گیری

مطالعه نشان داد که جو روانی-اجتماعی کلاس درس و اضطراب اجتماعی می‌تواند مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کند. از بین ابعاد اضطراب اجتماعی ترس از ارزیابی منفی و آندوه در موقعیت‌های عمومی، مهارت‌های ارتباطی را در دانش‌آموزان مقطع متوسطه پیش‌بینی می‌کند. نتایج مطالعه حاضر، می‌تواند به روان‌شناسان و مشاوران مدرسه و حیطه تحصیلی کمک کند تا هر چه بیشتر به نقش جو روانی اجتماعی کلاس درس و اضطراب اجتماعی پی برده و بتوانند مداخله‌های مناسبی را با در نظر گرفتن آن در مورد بهبود مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان اجرا کنند.

تشکر و قدردانی

مطالعه حاضر برگرفته از پایان‌نامه دانشجویی نویسنده اول مقاله است. از شرکت‌کنندگان در مطالعه حاضر تشکر و قدردانی می‌شود.

مثبت به یکدیگر اجتناب می‌کنند و همدلی و تفاهم آنها کاهش می‌یابد (۳۰)، در چنین جوی نمی‌توان انتظار یادگیری مهارت‌های ارتباطی را از دانش‌آموزان داشت. زیرا واکنش دانش‌آموزان و عملکرد آنها می‌تواند در جوه‌های مختلف، متفاوت باشد. در کلاسی که اعضای آن به جای روابط دوستانه با هم برخورد و تعارض دارند، میل به برقراری تعاملات اجتماعی در دانش‌آموزان کاهش می‌یابد و هر یک به طور جداگانه فعالیت می‌کنند (۲۳).

درست است که نوجوانان، خود را از طریق رقابت‌های آموزشی، مهارت‌های شغلی، توانایی‌های ورزشی، عاطفی و هیجانی شاعرانه و رفتار اخلاقی و اجتماعی از دیگران متمایز می‌کنند، اما اگر محیط به نحوی باشد که نوجوان در تلاش برای کسب هویت و اثبات وجود خود، به رقابت شدید با دیگران روی آورد، مسلماً در کسب سازگاری شخصی و اجتماعی موفق نخواهد شد. ایجاد یک جو روانی اجتماعی مبتنی بر همکاری، صمیمیت، تفاهم و همدلی نقش بسیار مهمی در یادگیری مهارت‌های اجتماعی دارد. به هر حال رشد اجتماعی نوجوان بسیار به نحوه ارتباط او با همسالانش بستگی دارد (۲۷) و در کلاس درس، موقعیت بسیار خوبی برای تحقق این رشد اجتماعی فراهم است. در واقع رقابت بین دانش‌آموزان و نیز درجه‌بندی آنها به مشارکت آنها در مباحث و فعالیت‌های کلاسی لطمه می‌زند و مانع کسب مهارت‌های ارتباطی می‌شود، در حالی که معلم می‌تواند به جای رقابت، دانش‌آموزان را در قالب گروه‌های کوچک برای رسیدن به یک هدف مشترک تقسیم‌بندی کند تا در برابر خود و دیگران نیز احساس مسئولیت کنند (۳۱). به هر حال یک جو روانی-اجتماعی مطلوب که در آن همه دانش‌آموزان فعال هستند، در ایجاد روابط مثبت و هدفمند بین دانش‌آموزان بسیار تأثیر دارد و دانش‌آموزان می‌توانند مهارت‌های یادگرفته شده در این جامعه کوچک را به سایر گروه‌ها و جوامع

REFERENCES

1. Bayanfar F. Psycho-Social Impact of Climate Change on the Academic Achievement of First-Year Students in Tehran High Class, Master Thesis, Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran. 2010. (Full Text in Persian)

2. Ryan AM, Patrick H. The Classroom Social Environment and Changes in Adolescents' Motivation and Engagement During Middle School. *American Educational Research Journal*. 2001;38(2):437-60.
3. Dorman J, Waldrip B, Fisher DL. Classroom Environment, Students' Perceptions of Assessment, Academic Efficacy and Attitude to Science: A LISREL Analysis. In proceedings of the NARST 2006 Annual Meeting 2006 (Pp. 1-32). National Association for Research in Science Teaching.
4. Farajpour N, Samavi SA, Ebrahimi K. The Causal Relationship of Psycho-Social Climate of Class and Academic Performance with the Mediation of Hope and Happiness in the First Year High School Students of Bandar Abbas. *Iranian Journal of Positive Psychology* ISSN 2423-6985. 2016; 2(1). (Full Text in Persian)
5. H. Ansari A. The Effect of Psycho-Social Climate in Class Academic Achievement, MS thesis, University of Educational Sciences, Tehran University. 2006. (Full Text in Persian)
6. Kunter M, Baumert J, Köller O. Effective Classroom Management and the Development of Subject-Related Interest. *Learning and Instruction*. 2007;17(5):494-509.
7. Rajabi GR, Chahardoli H, Atari Y. Explore the Relationship Between Family and Psycho-Social Climate Class Performance with the Incompatibility of Malayer City High School Students. *Journal of Education and Psychology*, University of martyr Chamran, 2007(1-2) 14:113-128. (Full Text in Persian)
8. Mineka S, Zinbarg RI. Conditioning and Ethological Models of Social Phobia. *Social Phobia: Diagnosis, Assessment, and Treatment*. 1995:134-62.
9. Hofmann SG. Cognitive Factors that Maintain Social Anxiety Disorder: A Comprehensive Model and its Treatment Implications. *Cognitive Behavior Therapy*. 2007;36(4):193-209.
10. Danti S, Ricciardi E, Gentili C, Gobbi MI, Pietrini P, Guazzelli M. Is Social Phobia a "Mis-Communication" Disorder? Brain Functional Connectivity During Face Perception Differs between Patients with Social Phobia and Healthy Control Subjects. *Frontiers in Systems Neuroscience*. 2010; 4:152.
11. Segrin C, Kinney T. Social Skills Deficits among the Socially Anxious: Rejection from others and Loneliness. *Motivation and Emotion*. 1995;19(1):1-24.
12. Etkin A, Wager TD. Functional Neuroimaging of Anxiety: A Meta-Analysis of Emotional Processing in PTSD, Social Anxiety Disorder, and Specific Phobia. *American Journal of Psychiatry*. 2007 Oct 1.
13. Bonetti L, Campbell MA, Gilmore L. The Relationship of Loneliness and Social Anxiety with Children's and Adolescents' Online Communication. *Cyber psychology, Behavior, And Social Networking*. 2010; 13(3):279-85.
14. Crozier WR, Alden LE, editors. *International Handbook of Social Anxiety: Concepts, Research and Interventions Relating to the Self and Shyness*. Wiley; 2001 Oct 8.
15. Jafari N, Stratus A. *Mental Health*, Tenth Edition, Translated by Syed Mohammad Yahya. Tehran, Arasbaran publication. 2009.
16. Vernberg EM, Abwender DA, Ewell KK, Beery SH. Social Anxiety and Peer Relationships in Early Adolescence: A Prospective Analysis. *Journal of Clinical Child Psychology*. 1992;21(2):189-96.
17. Ostovar S, Razavieh A. Social Anxiety Scale for Adolescents Evaluate the Psychometric Properties for use in Iran. Child and Adolescent Mental Presented at the Fifth Congress. Zanzan University of Medical Sciences and Health Services. 2003:12-34. (Full Text in Persian)
18. Naghizadeh A, Etemadi E. Stress, Anxiety and Depression in Students of Islamic Azad University, Ardabil. The Fifth Annual Student Research Conference (Province), University of Medical Sciences. May 2013. (Full Text in Persian)
19. Hosseinchari M, Delavarpoor MA. Do not Shy Individuals Have Communication Skills? *Iranian Journal of Psychology*. 2005;3135-123. (Full Text in Persian)
20. Hossenchari M. Psychosocial Climate Survey Class as a School Cultural Component. *Journal of Education and Psychology martyr Chamran University*, 2009;3(9):42. (Full Text in Persian)
21. Pirasteh Motlagh AS, Nasrabad Salafi H. The Role of Anxiety due to Social Negative Evaluation in Social Isolation

- Teenagers. *Research in social psychology*. 2011;1(4):145-156. (Full Text in Persian)
22. Kayvnd F, Shafiabadi AS, Sudani M. The Effectiveness of Communication Skills Training on Social Anxiety District 4 Male Students the First Year of Secondary Education in the City of Ahvaz. *Journal of Applied Psychology and research*. 2009; 42: 24-1.
 23. Khajeh L, Hosseinchari D. Investigate the Relationship between Social Anxiety and Self-Efficacy Class in Middle School Students. *Journal of Educational Psychology*. Spring and summer of 2011; 20: 131-154. (Full Text in Persian)
 24. Watson D, Friend R. Measurement of Social-evaluative Anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology*. 1969 Aug; 33(4):448.
 25. Ganji D. *Psychopathology According to the DSM-5*. Savalan Tehran. First Edition. 2014. (Full Text in Persian)
 26. Mohsenpour G. Role of Self-Efficacy, Achievement Goals, Learning Strategies and Persistence in Achievement in Math Student of Math Students in Secondary Mathematics in Tehran, Master's Thesis, Faculty of Psychology and Science Education, Tehran University. 2005. (Full Text in Persian)
 27. Yaryary F, Kadivar C, Mirzakhani D. The Effectiveness of Cooperative Learning Teaching on Self-Esteem, Social Skills and Academic Performance of Students (high school). *Modern psychological research*. 3(10):143-164. (Full Text in Persian)
 28. Cooper ML, Frone MR, Russell M, Mudar P. Drinking to Regulate Positive and Negative Emotions: A Motivational Model of Alcohol use. *Journal of personality and social psychology*. 1995;69(5):990.
 29. Broekhuizen ML, Mokrova IL, Burchinal MR, Garrett-Peters PT, Family Life Project Key Investigators. Classroom quality at Pre-Kindergarten and Kindergarten and Children's Social Skills and Behavior Problems. *Early childhood research quarterly*. 2016;36:212-22.
 30. Peterson C, Slaughter V, Moore C, Wellman HM. Peer Social Skills and Theory of Mind in Children with Autism, Deafness, or Typical Development. *Developmental psychology*. 2016;52(1):46.
 31. Sagor RD. Professional Community and Professional Development in the Learning-Centered School. *Teacher learning that matters: International perspectives*. 2012:22-46.

Original Article

Prediction of Communication Skills Based on Psycho-Social Class Atmosphere and Social Anxiety of High School Students

Maryam Zare-Alamshiri¹, Susan Saber^{2*}

1. Master of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Roodehen Branch, Tehran, Iran

2. Assistant Professor of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Roodehen Branch, Tehran, Iran

***Corresponding Author:** Susan Saber, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Islamic Azad University, Roodehen Branch, Tehran, Iran

Email: saber@riau.ac.ir

Received: 8 January 2017

Accepted: 15 February 2017

Published: 12 March 2017

How to cite this article:

Zare-Alamshiri Z, Saber S. Prediction of Communication Skills Based on Psycho-Social Class Atmosphere and Social Anxiety of High School Students. *Community Health*. 2017;4(2):127-36.

Abstract

Background and Objectives: Schools and school environment, including places that require active participation of students in the school activities. The aim of this study was to predict the psychological atmosphere of social communication skills and social anxiety in high school students in the classroom.

Materials and Methods: This study was a correlation. The study population consisted of high school students in Tehran in 2016 district 4 respectively. Using cluster sampling, 210 samples were selected. Instruments were included social anxiety, communication skills and classroom psycho-social climate scale. The data Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis using software SPSS-22 were analyzed.

Results: The results showed that social anxiety, significantly a significant level of 0.01 communication skills of the students predicted ($F(209,3)=34.290$, $P<0.01$). Investigation showed that the value of the square of the multiple correlations multiple correlation coefficients (R^2) were equal to 0.33. With the arrival of both the psychosocial climate class (collision friction and competition) to the equation predicting communication skills in a second step, the value of R^2 to reach 61.6.

Conclusion: The study showed that psychosocial classroom atmosphere and communication skills and social anxiety can predict. The dimensions of social anxiety fear of negative evaluation and grief in public situations, communication skills in high school students forecasts.

Keywords: Communication skills, Psycho-social atmosphere of the classroom, Social anxiety